

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: Lausuntopyyntö 17.1.2014, Dnro 34/13/2014

**ASIA: LAUSUNTO LUONNOKSESTA MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUKSEN ASETUKSEKSI ELINTARVIKE-
TIETOJEN ANTAMISESTA KULUTTAJILLE**

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry pitää tärkeänä sitä, että kuluttajien mahdollisuuksia tehdä tietoisia valintoja parannetaan. Toimintaympäristö vaikuttaa voimakkaasti ruokavalintoihin. Jos tietoja annetaan aktiivisesti, niitä voidaan oppia hyödyntämään. Merkittävää on, että ravintoarvo-merkinnät ovat tulleet pakollisiksi pakatuissa tuotteissa. Kuluttajilla tulee kuitenkin olla vastaavat mahdollisuudet arvioida ruuan sisältöjä muistakin kuin pakatuista tuotteista. Kuluttajaliitto haluaa tuoda esille alla olevan liittyen elintarviketietojen antamisen kansallisista vaatimuksista:

PAKKAAMATTOMISTA ELINTARVIKKEISTA ANNETTAVAT TIEDOT

Ravintosisältötietojen ilmoittaminen

Elintarviketurvallisuuseläimeläin yhdeksi merkittäväksi tulevaisuuden haasteeksi on nostettu ravitsemus. Elintarviketietoasetuksen myötä ravintoarvotiedot on annettava pakatuista elintarvikkeista. Kuluttajaliitto kannattaa asetusluonnoksessa esitettyä vaatimusta tiettyjen pakkaamattomien elintarvikkeiden ravintoarvojen pakollisista merkinnöistä.

Oleellisten ravintoarvojen merkintävelvoite ravitsemuksellisesti merkityksellisissä tuotteissa on tärkeä. Merkintävelvoitteen tulisi kuitenkin koskea myös ravintoloissa myytäviä ruoka-annoksia. Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan ketjuravintoloiden ruokalistoilta tulisi asettaa velvoite oleellisten ravintoaineiden eli energian, tyydyttyneen rasvan ja suolan ilmoittamisesta. Näiden tietojen tulisi olla kuluttajan tiedossa jo ruuan valintavaiheessa, jolloin annoksia voisi vertailla keskenään.

Tämä merkittävästi lisäisi kuluttajan tiedonsaantia, terveystietoisuutta ja olisi nykyaikainen tapa antaa kuluttajille tietoa sen sijaan, että oletetaan kuluttajien ymmärtävän. Majoitus- ja ravitsemis-

palvelut ry:n (MARA) tekemän trenditutkimuksen mukaan ulkona nautitun aterian hintataso on pääosin alle kymmenen euroa. Saman tutkimuksen mukaan kuluttajille tärkeitä valintaperusteita ovat edullinen hintataso ja palvelun nopeus. Ketjuravintolat täyttävät juuri nämä kuluttajien toiveet. Ravintolaketjujen toimipisteitä hyödyntävät erityisesti nuoret ja lapsiperheet, jolloin niiden valikoimilla on vaikutusta myös ruokatottumusten muodostumiseen. Ulkona syöminen lisääntyy kaikissa länsimaissa, Suomi ei ole tässä poikkeus.

Ravintosisältötietojen merkitseminen ruokalistoihin antaisi Kuluttajaliiton näkemyksen ravintoloiden asiakkaille mahdollisuuden tehdä tietoisia ruokavalintoja ja paremmin ottaa vastuuta omista ruokavalinnoistaan:

- Kuluttajilla on oikeus saada tietoa: elintarviketietoasetuksen myötä ravintoarvotiedot tulevat pakolliseksi pakattuihin elintarvikkeisiin. Tämä on tärkeä uudistus, mutta kuluttajan on tämänkin jälkeen vaikea hahmottaa kokonaisuuksia eli eri osista muodostuvien aterioiden ravintosisältöjä. On epäloogista olla kertomatta ruoka-annosten ravintoarvoja.
- Monet pikaruoka- ja ketjuravintoloiden tarjoamat annokset ovat erittäin rasva-, suola- ja energiapitoisia
- Pikaruoka- ja ketjuravintoloiden ruoka-annosten ravintoarvojen ilmoittaminen vaikuttaisi todennäköisesti myös ravintoloiden tuotekehittelyyn. Näin on tapahtunut pakattujen elintarvikkeiden kohdalla pakollisten ravintoarvomerkintöjen sekä terveys- ja ravitsemusväitteiden myötä.
- Suurin osa ketjuravintoloista ei anna mitään ravintosisältötietoa asiakkailleen. Tärkeää on, että kuluttaja näkee valintatilanteessa, ennen ostotapahtumaa, ruoka-annosten ravintosisällöt ja pääsee vertaamaan annoksia toisiinsa.
- Esimerkkejä ja malleja toteuttamiseen löytyy maailmalta, esimerkiksi Yhdysvalloissa osavaltiosta riippuen ketjuravintolat on veloitettu ilmoittamaan ruoka-annosten ravintosisällöt

Ravintoarvotietojen antaminen ravintoloissa tällä hetkellä

12.3.2014

Jotkut pikaruokaravintolat Suomessa antavat tietoa ruoka-annosten ravintosisällöistä. Tavat, joilla tiedot annetaan, ovat kuitenkin ongelmallisia kuluttajan kannalta. Tiedot eivät ole esillä ostotilanteessa. Osa tietoja antavaista ravintoloista antaa tietoa verkkosivuillaan. Tällöin tiedonsaanti vaatii internetyhteyden ja tutustumisen tietoihin ennen ravintolaan menoa. Suurella osalla suomalaisista ei ole käytettävissä internetyhteyttä. Tietoja annetaan myös tarjotinpapereissa ja annoskääreissä, joissa tiedot ovat kuluttajien näkyvillä vasta sitten kun tuote on jo ostettu. Lisäksi tietoja annetaan esitteissä, jotka ovat tarjolla kassasta erillisessä paikassa.

Ketjuravintolan määrittely

Ketjuravintolaksi tulee tässä tarkoituksessa määritellä sellaiset ravintolaketjut, joilla on useampia toimipaikkoja ympäri Suomen, ja joiden myyntimäärät ovat suuria. Ketjuravintoloiden määrittelyssä tulee asettaa ravintolapisteiden vähimmäismäärä, jolla lukeutuisi merkintävaatimuksen piiriin. Ketjuravintoloissa on pääosin sama pysyvä ruokalista. Pysyvä ruokalista tulee määritellä siten, että erilainen jälkiruokalista tai muutama eroava annos ei tee erilaista listaa. Pysyvä ruokalista mahdollistaa sen, että annosten ravintoarvoja ei tarvitse määritellä toistuvasti. Tämä vähentää toimijan työtaakkaa.

Voimakassuolainen -merkintä

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan voimakassuolainen -merkintä on tärkeä viestintäkeino tuotteiden suolapitoisuuksista. Kuluttajien on vaikea arvioida eri tuotteiden suolapitoisuuksien tasoa. Numeeriset viestit ovat hankalia, ja niiden rinnalle tarvitaan sanallista viestintää pakkauksissa. Teollisuus on hyvin innokas käyttämään ravitsemus- ja terveystuotteita, koska niillä voidaan helposti ja ymmärrettävällä tavalla kertoa kuluttajille tuotteiden ominaisuuksista. Samalla tavalla tulee voida viestiä myös terveyden kannalta huonoista ominaisuuksista tuotteissa. Selkeät viestit tuotteiden suolapitoisuuden tasosta (vrt. vähäsuolainen, vähemmän suolaa) ovat tärkeitä.

Voimakassuolainen -merkintä on ohjannut teollisuuden tuotekehitystä kiitettävästi vuosien varrella. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että työ olisi valmis. Suolansaanti on edelleen runsasta. Pienimuotoisen tuotannon ja ”aidon” ruuan suosiminen, lähiruoka ja luomuruoka ovat hämärtäneet kulut-

tajien käsitystä siitä, mikä on terveyden kannalta oleellista. Muun muassa leivän suolapitoisuus kiinnostaa vähemmän kuin jauhojen alkuperä tai leivontapaikka.

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan merkintävaatimuksissa voimakassuolaisuudesta tulee ottaa huomioon elintarviketietoasetuksen myötä muuttuva suolapitoisuuden merkintätapa, mutta tämä ei saa olla väylä väljentää voimakassuolaisuus -merkinnän raja-arvoja. Rajojen tulee olla tiukat erityisesti niissä tuoteryhmissä, joiden käyttö on runsasta, ja jotka ovat oleellisia suolanlähteitä. Lisäksi korkean suolapitoisuuden omaavia tuoteryhmiä ei tule keinotekoisesti jaotella enemmän tai vähemmän suolaa sisältäviksi, jos tuoteryhmän kaikki tuotteet ovat lähtökohtaisesti runsassuolaisia. Kuluttajaliitto kannattaa asetusluonnoksessa esitettyjä voimakassuolaisuuden rajoja.

Annikka Marniemi

elintarvike- ja ravitsemusasiantuntija

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry